

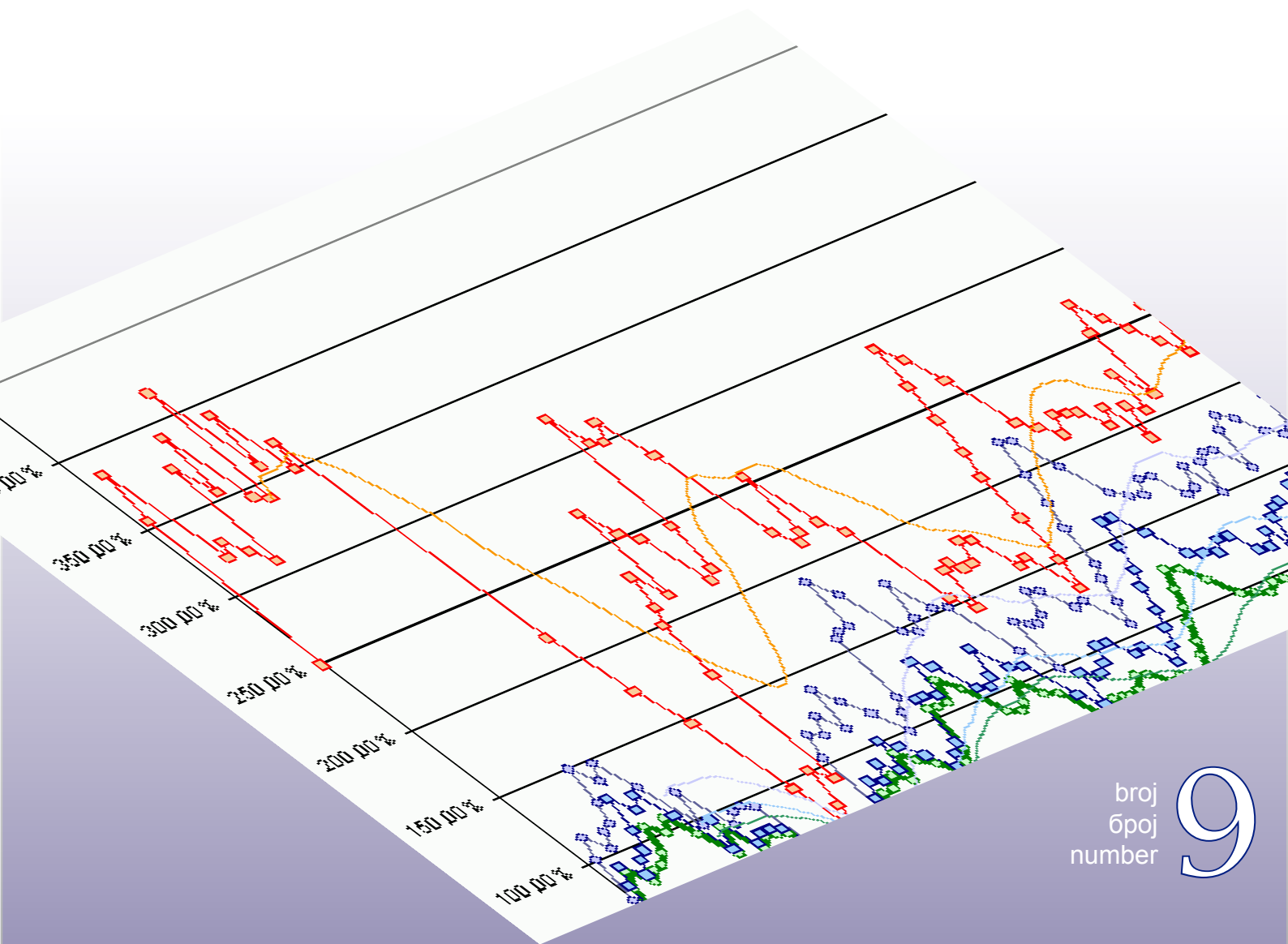
Bosna i Hercegovina
Odjeljenje za makroekonomsku analizu
Upravnog odbora Uprave za indirektno-
neizravno oporezivanje

Босна и Херцеговина
Одјељење за макроекономску анализу
Управног одбора Управе за индиректно
опорезивање

Macroeconomic Unit of the Governing Board of the Indirect Tax Authority

Oma Bilten

broj
број
number

9

Uz ovaj broj...

Za nama je četiri mjeseca primjene poreza na dodanu vrijednost (PDV-e). Zbog specifičnosti prelaska sa sistema poreza na promet na sistem PDV-a, te zbog karakteristika sistema PDV-a kao takvog još je rano davati konačne ocjene prvih efekata primjene PDV-a. Ovaj broj je tematski broj posvećen efektima PDV-a u prvom kvartalu 2006.g. Data je analiza efekata uvođenja PDV-a na prihode od indirektnih poreza, te na kretanje uvoza i izvoza u prva tri mjeseca 2006.g. Odjeljenje za makroekonomsku analizu će redovno pratiti kretanje naplate indirektnih poreza u zemlji i kretanje robne razmjene sa inostranstvom.

Kako redovno izvještavamo, sistem elektronskog mjesečnog izvještavanja o prihodima i rashodima svih nivoa uprave je u funkciji. U skladu sa preporukom fiskalnih vlasti BiH i institucija Međunarodne zajednice veliki broj kantona i općina blagovremeno dostavlja mjesečne podatke o prihodima i rashodima.

U ovom broju prvi put od uspostave sistema dajemo konsolidirane izvještaje za kantone čiji su podaci kompletirani za prva dva mjeseca 2006.g. Kompletnost podataka na nivou kantona podrazumijeva da su mjesečne podatke o prihodima i rashodima dostavili i kanton i sve općine koje pripadaju kantonu. Kompletnost podataka na nivou Federacije BiH podrazumijeva da su svi kantoni i sve općine dostavile podatke. Opredijelili smo se za parcijalnu konsolidaciju u odnosu na dati stepen kompletnosti podataka. Odjeljenje je pripremlilo za sve izvještajne jedinice i komparativne izvještaje o mjesečnom izvršenju budžeta u odnosu na budžete 2006. i izvršenja 2005.g. Ovi izvještaji, ukoliko su prethodno dostavljeni podaci o izvršenju budžeta i budžeti 2005 i 2006 od ovog mjeseca mogu se direktno preuzeti sa Internet stranice Odjeljenja www.oma.uino.gov.ba. u dijelu kojem imaju pristup izvještajne jedinice na bazi dodijeljenih lozinki. Odjeljenje je u mogućnosti da izradi i druge izvještaje na osnovu zahtjeva općina i kantona.

Dok se ne steknu uslovi za objavu mjesečnih konsolidovanih izvještaja za opću vladu koja uključuje sve nivoe uprave nastavićemo sa objavom mjesečnih konsolidovanih izvještaja po istom sistemu izvještavanja kao i u 2005.g. U ovom broju dajemo konsolidovane izvještaje koji uključuju fiskalne operacije države, entiteta, Brčko Distrikta i jedinstvenog računa UIO za period januar - mart 2006. godine.

mr.sc. Dinka Antić
šef Odjeljenja – supervizor

Sadržaj:

Efekti uvođenja PDV-a: analiza naplate indirektnih poreza u I kvartalu 2006	2
Efekti uvođenja PDV-a: analiza robne razmjene u I kvartalu 2006	5
Konsolidovani izvještaji: opća vlada	11
Konsolidovani izvještaji: kantoni	14
Iz aktivnosti Odjeljenja	16

preveo: Edin Smailhodžić

Efekti uvođenja PDV-a: analiza naplate indirektnih poreza u I kvartalu 2006

(priredila: Dinka Antić)

Uvod: Primijenjena metodologija

Analiza naplate indirektnih poreza zasniva se na sljedećim polazištima:

- posmatrana je ukupna naplata i naplata po glavnim vrstama prihoda za I kvartal u periodu 2002-2006
- analiziraju se ukupno naplaćeni indirektni porezi bez obzira na nivo vlade koji je izvršio naplatu (UIO ili entitetske vlade)¹
- na porez na dodanu vrijednost, naplaćenom u 2006.g., dodan je zaostali porez na promet naplaćen od strane entiteta i Brčko Distrikta u 2006.g.
- u mjesecu martu 2006.g. iskazana je neto naplata PDV-a.

Bruto naplatu PDV-a čini naplata PDV-a na uvoz, naplata po PDV-e prijavama i drugi slučajevi jednokratne ili prinudne naplate PDV-a. Neto naplata PDV-a se dobije nakon umanjenja bruto naplate za iznos isplaćenog povrata. Povrat se realizira iz sredstava rezervi sa jedinstvenog računa UIO u roku od 30 dana od podnošenja prijave. Pravo na povrat u novcu imaju izvoznici uz određene Zakonom propisane uslove. Ostali obveznici imaju pravo na porezni kredit. Porezni kredit i povrat u novcu se na različit način odražavaju na gotovinski tok na jedinstvenom računu. Ono što je važno istaknuti jeste da se **obje vrste povrata odražavaju na budući priliv**.

Sistem PDV-a u BiH počiva na mjesečnoj prijavi koja se podnosi za mjesec "t" u mjesecu "t+1". Povrati u novcu se isplaćuju u mjesecu "t+2" i reflektuju se kao odliv gotovine sa jedinstvenog računa, a pravo na porezni kredit se realizira u mjesecu "t+2" kao umanjenje tekućeg priliva za taj mjesec. **Postoji vremenski razmak od dva mjeseca od prijave do realizacije povrata / kredita koji ujedno znači i "odloženo djelovanje" na gotovinski tok.** Ovo uveliko otežava analize ukoliko se komparira gotovinski tok i analitika prihoda sa analitičkom evidencijom prijave PDV-a i može da zamagli stvarne tendencije i dovede u zabludu korisnike izvještaja.

Odjeljenje za makroekonomsku analizu **baziraće analize na podacima o stvarnom neto gotovinskom toku** u izvještajnom mjesecu / kvartalu, a iskazani podaci o povratima i poreznim kreditima su dobra referenca za izradu prognoza budućeg kretanja naplate PDV-a. Treba imati u vidu da iskazani povrati i krediti predstavljaju potraživanja sa strane obveznika, a sa strane države obračunate obaveze, koje mogu ili ne moraju da se u cijelosti izmire, jer uvijek postoji određeni procenat prevara ili grešaka kod ispunjavanja prijave. Čak iako se i isplate u cijelosti zbog zakonskih obaveza UIO i države, nakon kontrolnih akcija UIO moguće su naknadne korekcije povrata i kredita ukoliko se ustanove pogreške. Sve to će imati odraza na naplatu tek u mjesecu u kojem se korekcija i napravi.

Stoga, mjeseci januar i februar 2006. ne mogu biti reprezentativni mjeseci za mjesečne analize, jer u januaru imamo samo PDV-e na uvoze, a u februaru i uplaćeni PDV-e po osnovu januarskih prijava. Ovo u velikoj mjeri utječe i na kvartalnu analizu PDV-a, jer prvi "normalan" mjesec jeste mart 2006.g. u kojem imamo sve faze PDV-e ciklusa: uvozni PDV-e, prijavu i povrate. Iznos naplate PDV-a u martu je korigiran isplatom povrata PDV-a izvoznicima koji je prijavljen u januarskoj prijavi.

¹ više o problemu izvještavanja o naplaćenim indirektnim porezima u prvoj godini PDV-a u Biltenu br. 7

A. Analiza ukupne naplate:

U martu 2006. godine u BiH je naplaćeno ukupno 326 mil KM indirektnih poreza², što predstavlja 8,9% godišnjeg plana naplate ili za skoro 30% više nego u istom mjesecu 2005.g. Posmatrajući naplatu u I kvartalu 2006.g. u odnosu na isti kvartal 2005.g. u prva tri mjeseca 2006.g. **naplaćeno je 41% više indirektnih poreza** nego u istom periodu prethodne godine.

Da je naplata indirektnih poreza u prva tri mjeseca mnogo uspješnija nego u istom periodu protekle godine govori podatak da je u prva tri mjeseca naplaćeno blizu **27% godišnjeg plana naplate indirektnih poreza za 2006.g.**³, a u istom periodu 2005.g. naplaćeno je oko 20% od ukupno naplaćenih indirektnih poreza u 2005.g., što predstavlja standardnu dinamiku naplate koja odražava sezonske utjecaje na privredna kretanja u zemlji.

B. Analiza po vrstama prihoda:

U martu je zabilježen rast prihoda od carina i carinskih dadžbina u odnosu na februar, no, posmatrano na nivou kvartala zabilježen je pad prihoda od carina od skoro 8%. Ovakvo kretanje je očekivan trend budući da kretanje carina odslikava i kretanje uvoza.

Prihodi od akcize i dalje bilježe rast, tako da je naplata za 13% veća u odnosu na I kvartal 2005.g.

Usporedba naplate PDV-a i poreza na promet moguća je jedino na ukupnom nivou bez obzira na nivo vlade koja je naplatila porez. Da bi se uporedila naplata PDV-a u 2006. sa naplatom poreza na promet u 2005. nužno je na naplatu PDV-a dodati naplatu zaostalog poreza na promet na entitetskim računima.⁴ Može se zaključiti da je u martu 2006.g. naplaćeno samo PDV-a i poreza na promet za 55% više nego poreza na promet u istom mjesecu 2005.g.. Na nivou kvartala naplaćeno je za skoro 69% više. Iznos naplaćenog PDV-a u martu (bruto PDV-e) je korigiran iznosom povrata isplaćenog u istom mjesecu.

C. Zaključci za I kvartal nakon uvođenja PDV-a:

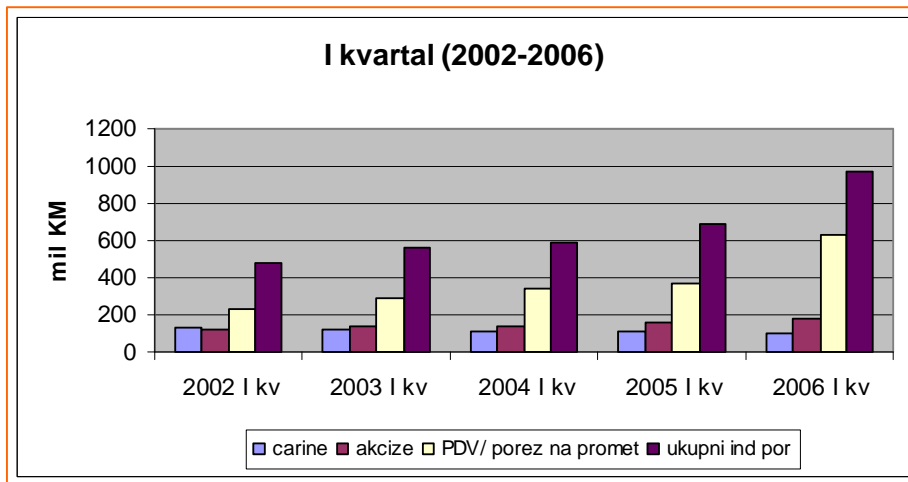
Na grafikonima 1 i 2 prikazano je uporedno kvartalno kretanje naplate glavnih grupa prihoda od indirektnih poreza u BiH u periodu 2002 – 2006.g.⁵ Na ovom segmentiranom prikazu uočljivi su pozitivni efekti uvođenja PDV-a u prvom kvartalu 2006.g. na visinu ukupnih prihoda i prihoda od poreza na promet i PDV-a. Primjećuje se i konstantan rast prihoda od poreza na promet i akciza, a nestabilno kretanje carina.

² Naplata prihoda u februaru 2006 uključuje: naplatu indirektnih poreza od strane UIO, stvarnu naplatu zaostalog poreza na promet u RS i procjenu naplate poreza na promet u FBiH i Brčko Distriktu na bazi 50% naplate u januaru, a što odgovara % naplate u RS u februaru u odnosu na januar 2006.g.

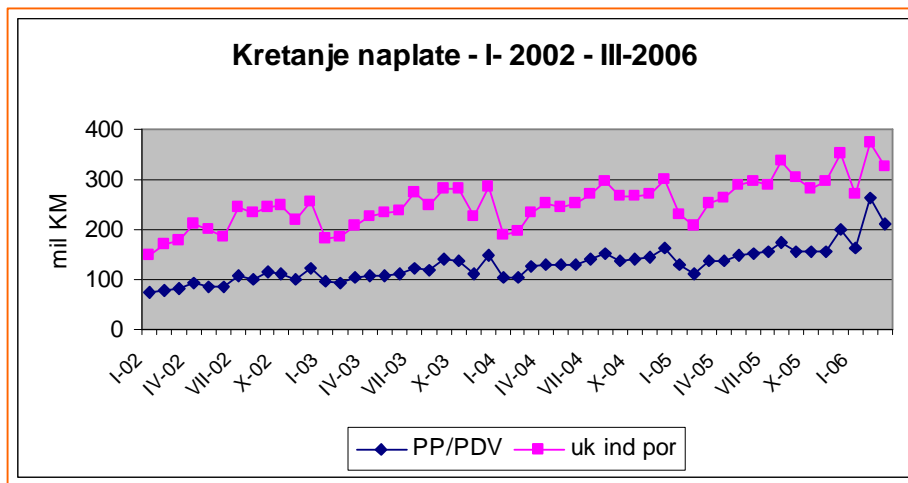
³ Plan naplate indirektnih poreza iznosi 3,653 mlrd KM, od čega 3,503 mlrd KM na jedinstveni račun UIO. Plan naplate je usvojilo Fiskalno vijeće BiH u oktobru 2005.g. Više o tome u Biltenu br. 3.

⁴ Više o metodologiji za komparativno izvještavanje o naplati indirektnih poreza u 2006.g. u Biltenu br. 7

⁵ Podaci o naplaćenim indirektnim porezima za I kvartal 2002.g. ne uključuju Brčko.

Grafikon 1.

Grafikon 2.

I pored fantastičnih rezultata u naplati indirektnih poreza, a imajući u vidu iskustva drugih zemalja, treba biti oprezan u daljim prognozama. Kako je rečeno, prvi kvartal nakon uvođenja PDV-a ne može biti pouzdana osnova za donošenje općih zaključaka o efektima uvođenja PDV-a na prihode, jer se stabilizacija očekuje tek sredinom godine. Potreban je oprez kod trošenja viška sredstava koja su rezultat uvođenja PDV-a, a pogotovo ne treba donositi preuranjene odluke o mogućim rebalansima budžeta vlada koje se financiraju sa jedinstvenog računa UIO.

Na kraju, evidentno je sljedeće - sistem PDV-a je u značajnoj mjeri pomogao kreiranju povoljnijeg i uređenijeg pravnog i ekonomskog ambijenta za poslovanje, stvaranju jedinstvenog ekonomskog prostora, suzbijanju sive ekonomije i jačanju finansijske discipline kod obveznika. Da je tako pokazuje veliki broj registriranih obveznika (preko 34,000 obveznika⁶), visok stepen poštivanja obaveza od strane obveznika i veliki porast prihoda od indirektnih poreza u početnoj fazi kada su greške i nepoznavanje PDV-e propisa očekivana pojava na strani obveznika.

⁶ Projekcije broja obveznika PDV-a su se bazirale na 16-20,000 obveznika koji imaju godišnji oporezivi promet preko 50,000 KM. Podaci o prometu su bili preuzeti iz zvaničnih finansijskih izvještaja. Činjenica da je registrirano mnogo više obveznika govori o uključivanju u sistem sive ekonomije i kompanija koje su do sada prikazivale nizak promet.

Efekti uvođenja PDV-a: analiza robne razmjene u I kvartalu 2006

(priredila: mr.sc. Dinka Antić)

Uvod: Primijenjena metodologija

Za kvalitetnu analizu kretanja robne razmjene BiH u prvom kvartalu nakon uvođenja PDV-a nije dovoljno samo analizirati konkretni kvartal, niti je dovoljna samo usporedba sa istim razdobljem prošle godine. Budući da uvođenje PDV-a unekoliko iskrivljuje pravu sliku potrebno je u analizu uključiti i četvrti kvartal prethodne godine i bazirati analizu robne razmjene na dva perioda⁷:

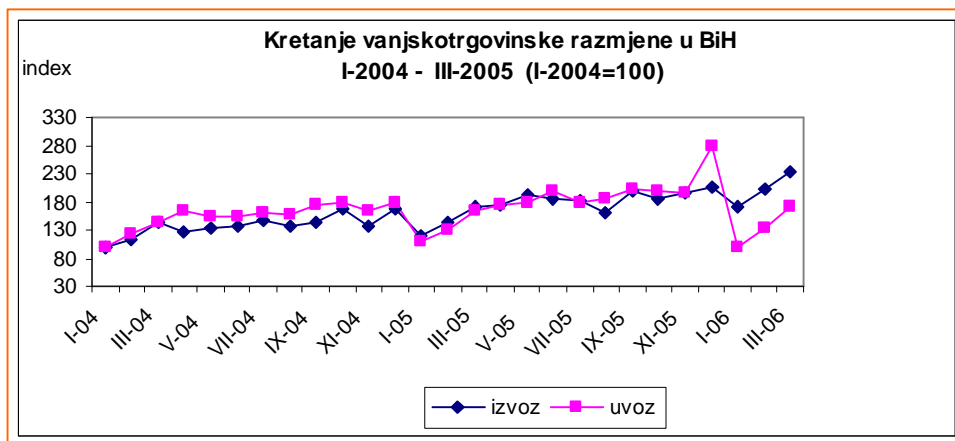
I period: oktobar 2004 – mart 2005

II period: oktobar 2005 – mart 2006

Glavna kretanja u robnoj razmjeni

Neposredno pred uvođenje PDV-a zabilježeno je pogoršanje vanjskotrgovinske razmjene koje je rezultiralo u rastu deficita za 14% u odnosu na kretanja u 2004.g. Na loše rezultate u 2005.g. utjecao je ogroman porast uvoza u decembru 2005.g.

Posmatrajući vremensku seriju od 2004.g. do marta 2006.g. primjećuje se ponavljanje standardnog šablona kretanja uvoza i izvoza BiH. Jedino odstupanje može se uočiti na kraju 2005.g. koje je rezultat uvoza velikih zaliha pred uvođenje PDV-a i odlaganja izvoza u određenom obimu za 2006.g. zbog stimulativnih efekata PDV-a na izvoz (odbitak ulaznog PDV-a u cijelosti).

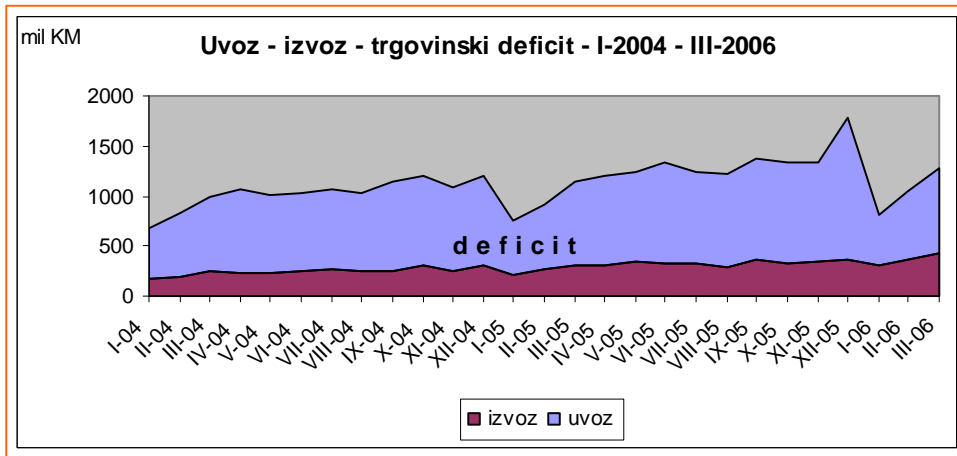

Grafikon 3.

Efekti uvođenja PDV-a odrazili su se i na visinu vanjskotrgovinskog deficita koji je drastično porastao pred uvođenje PDV-a i potom se naglo smanjio u prvom kvartalu 2006.g.:

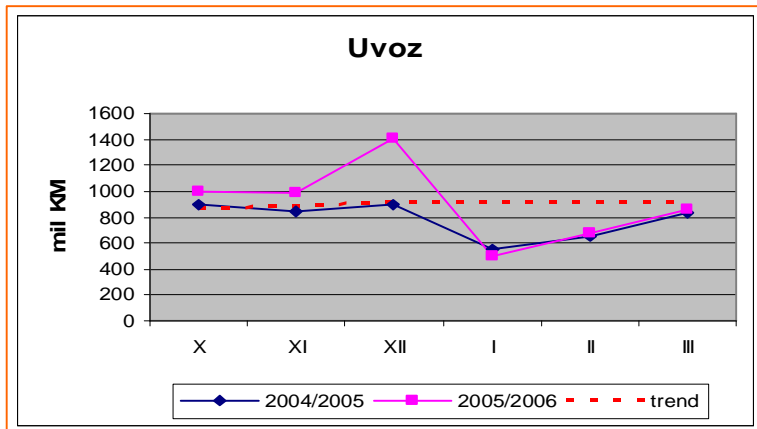
Analiza robne razmjene početkom 2006.g. pokazuje poboljšanu sliku robne razmjene sa inostranstvom, u vidu smanjenja uvoza i porasta izvoza. Međutim, pad uvoza je bila pojava "kratkog daha". Već krajem marta neutralizirali su se prvi početni pozitivni efekti, s tim da treba imati u vidu da bi se uvoz u prvom kvartalu trebao korigirati za određeni iznos na više zbog uvoza dobara koja bi se inače nabavila u 2006.g. a koja su se zbog uvođenja PDV-a uvezla krajem 2005.g.

⁷ mjesečne podatke o uvozu i izvozu za razdoblje 2004 – mart 2006.g. pripremio je g. Igor Gavran, projekt menadžer Sektora za makroekonomski sistem pri Vanjskotrgovinskoj komori BiH

Grafikon 4.

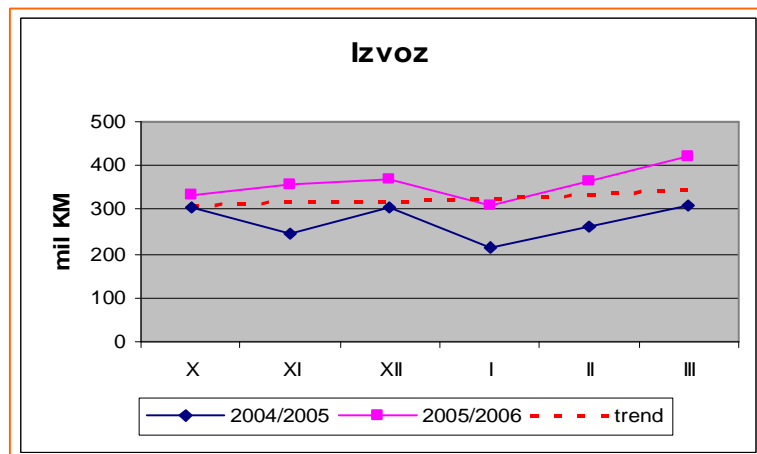
Značajno smanjenje deficita u robnoj razmjeni i veliki porast pokrivenosti uvoza izvozom rezultat su porasta izvoza u prvom kvartalu. Na grafikonu 6 se uočava da je izvoz u prvom kvartalu vjerno pratio šablon kretanja iz prvog kvartala 2005.g. uz odstupanja u zadnjem kvartalu 2005. pred uvođenje PDV-a:

Grafikon 5.

Posmatrajući kretanje izvoza na prvi pogled bi se moglo zaključiti da je uvođenje PDV-a stimulisalo postojeće izvoznike na veći izvoz.

Međutim, za ozbiljniju ocjenu potrebna je dublja analiza strukture izvoza i analiza izvoza

Grafikon 6.

iskazanog u fizičkim jedinicama i vrijednosno. Isto tako, imajući u vidu da su prevare kod izvoza najrašireniji oblik prevara u sistemu PDV-a i u mnogo uređenijim zemljama Evrope utvrđeni porast izvoza bi trebalo uzeti sa rezervom, odnosno korigirati ukoliko izvještaji kontrolnih službi UIO pokažu značajnije prevare kod izvoznika.

Struktura robne razmjene:

Analiza strukture robne razmjene baziraće se na analizi uvoza i izvoza prije uvođenja PDV-a i nakon uvođenja PDV-a. U analizu su uzete glavne grupe proizvoda koje u najvećoj mjeri utječu na kretanje robne razmjene.

Uvoz prije uvođenja PDV-a:

U porastu uvoza u decembru 2005.g. najveći udio ima uvoz kapitalne imovine (mašina, opreme, vozila), oko 47%. Posmatrano u odnosu na kretanja u istom mjesecu 2004.g. može se vidjeti veliki porast koji je u velikoj mjeri uzrokovan nabavkama i stvaranjem zaliha pred uvođenje PDV-a. Veliki porast zabilježio je uvoz proizvoda koji su u sistemu poreza na promet bili oslobođeni plaćanja poreza (reprodukcijски materijal, sirovine i sl.) ili su bili oporezovani sa 0% (oprema, rezervni dijelovi, lijekovi, hrana). Kad je riječ o visokotarifnim proizvodima, koji su bili oporezovani sa 20%, zabilježen je rast vrijednosti uvoza nafte i naftnih derivata koji je rezultat kumulativnog efekta rasta cijena nafte na svjetskom tržištu, promjena u kursu dolara i strukture uvoza po vrsti proizvoda. Uvoz kafe, duhanskih proizvoda, alkohola i pića odgovara šablonu uvoza ovih proizvoda krajem godine. Zabilježen je i veliki uvoz prehrambenih proizvoda, u prvom redu mlijeka i mliječnih proizvoda, te jestivog ulja i masti, i to 44% i 78% respektivno.

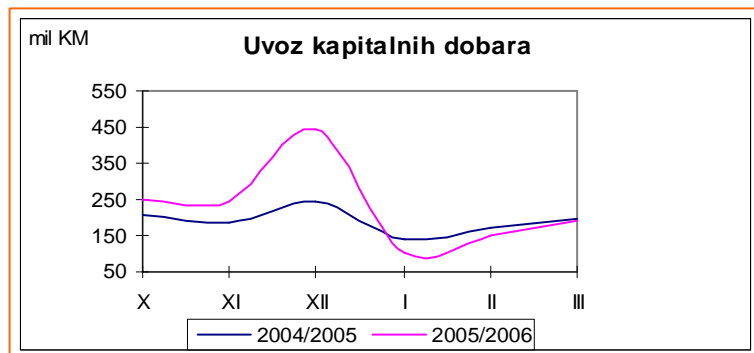
Uvoz u I kvartalu 2006.g:

Iako se uvoz ove godine polako vraća u normalu odnosi i struktura uvoza odražavaju odgovor kompanija i tržišta na uvođenje PDV-a u sklopu upravljanja zalihama. Početkom 2006.g. sve su grupe proizvoda bilježe pad, kako u odnosu na decembar 2005.g. tako i u poređenju sa početkom 2006.g. Najveći pad je kod uvoza mašina i reprodukcionog materijala, što je očekivano s obzirom na enorman uvoz ovih dobara u decembru pred uvođenje PDV-a.

grupa proizvoda	struktura uvoza			I kv 06 / I kv 05
	I kv 05	IV kv 05	I kv 06	
mineralna goriva i ulja	13.48%	12.29%	16.24%	20.00%
vozila	6.72%	8.44%	6.00%	-10.95%
mašine i oprema	18.19%	19.15%	15.83%	-13.32%
farmaceutski proizvodi	2.55%	2.71%	2.41%	-5.77%
sirovine / repromaterijal	25.78%	26.50%	25.79%	-0.38%
hrana, prehrambeni proizvodi (uključujući pića i kafu)	16.91%	13.94%	15.70%	-7.54%
ostali proizvodi	16.37%	16.97%	18.03%	9.70%
	100.00%	100.00%	100.00%	-0.39%

Tabela 1.

Na grafikonima 7 i 8 prikazani su odloženi efekti uvođenja PDV-a na uvoz u prvom kvartalu 2006.g. karakterističnih grupa proizvoda:

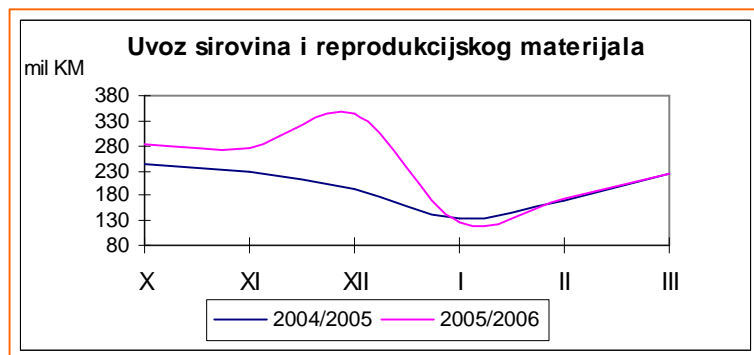

Primjetan je postupan rast uvoza hrane i prehrambenih proizvoda tako da je uvoz te grupe proizvoda u martu 2006. skoro identičan uvozu u martu 2005.g. Posmatrajući na nivou kvartala I kv 2006 je već dostigao 87% uvoza I kvartala 2005, a ranije nabavke u decembru su kompenzirale manjak uvoza u januaru.

Grafikon 7

N.B. u kapitalna dobra uključene su mašine, oprema i vozila

Jedina grupacija proizvoda kod koje je zabilježen rast uvoza u odnosu na januar 2005.g. su mineralna ulja (nafta i naftni derivati). Zanimljivo je poređenje uvoza mineralnih ulja po količini i vrijednosti u prvom kvartalu 2006. i istom kvartalu 2005.g. Vrijednost uvoza u prva tri mjeseca 2006.g. je porasla za 20% a uvezeno je svega 75% količina mineralnih ulja u odnosu na isto razdoblje 2005.g., a što odražava veliki porast cijena nafte na svjetskom tržištu.

Posmatrajući ostale akcizne proizvode primjetan je rast uvoza kafe, alkohola i alkoholnih pića za 25%, a duhana za 27% više u odnosu na I kvartal 2005.g.

Grafikon 8

Primjetan je i porast uvoza grupacije "ostali proizvod" koji je kompenzirao pad uvoza ostalih glavnih grupacija proizvoda (mašina, opreme, sirovina, repromaterijala, metala i proizvoda od metala). Tako je u prvom kvartalu, a pogotovo u martu, registriran povećani uvoz namještaja, obuće, odjeće, drveta, papira i kartona. Zabilježen je i veliki porast uvoza kože i vlakana u martu 2006. Analize izvoza u narednim mjesecima trebale bi pokazati da li je povećan uvoz ovih proizvoda rezultat potreba domaće proizvodnje i izvoza (lohn poslovi).

Izvoz prije uvođenja PDV-a:

Analiza izvoza se bazira na nekoliko glavnih grupa proizvoda koji u ukupnom izvozu učestvuju sa oko 70%. Interesantno je da je taj odnos skoro identičan u cjelokupnom posmatranom periodu od januara 2004. do marta 2006.g. bez obzira na oscilacije vrijednosti izvoza. Međutim, podaci pokazuju različito kretanje izvoza glavnih grupa proizvoda.

Krajem 2005.g. došlo je do blagog rasta izvoza u odnosu na prethodne mjeseci. U strukturi izvoza najveći rast imao je izvoz mineralnih tvari (uglavnom izvoz uglja, koks i električne energije), produkata kemijske industrije ili srodnih industrija, drveta i drvenog uglja, aluminija, mašina i alata.

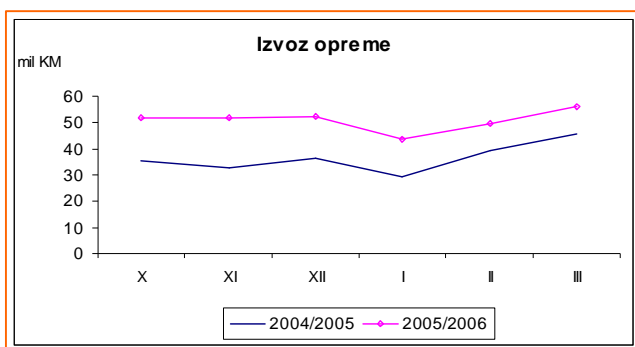
Izvoz u I kvartalu 2006.g:

Situacija se promijenila nakon uvođenja PDV-a. Zanimljiva je pojava naglog rasta izvoza određenih proizvoda u januaru 2006.g. kada, uglavnom, nema ulaznog PDV-a (osim u obliku plaćenog poreza na promet u zalihama akciznih dobara na dan 31.12.2005.g.) i motiva za odlaganje izvoza. Istrage UIO bi trebale rasvijetliti uzroke porasta izvoza nekih dobara u januaru. Međutim, izvoz nekih grupa proizvoda je nastavio rasti i u februaru i martu što je rezultat stimulativnih efekata sistema PDV-a zbog povrata ulaznog poreza izvoznicima.

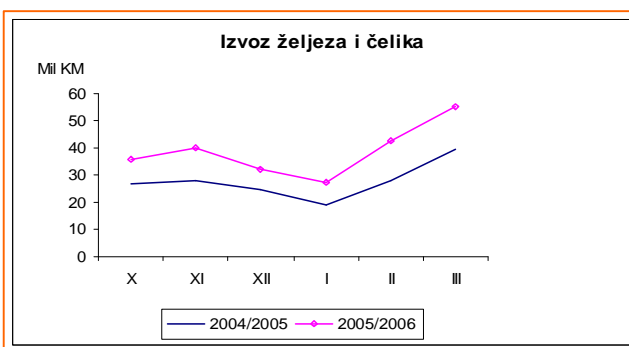
Iz tabele se mogu vidjeti mjesečne oscilacije izvoza u 2006.g. Pored uglja, drveta, aluminija, električne energije, porast izvoza u prvim mjesecima 2006.g. u odnosu na početak 2005.g. bilježe sljedeći proizvodi: anorganski kemijski proizvodi, organska i anorganska jedinjenja plemenitih metala, odjeća, obuća, proizvodi od željeza (gvožđa) i čelika, mašine. U tabeli je posebno iskazan i izvoz namještaja zbog velikog porasta izvoza u 2006.g.

grupe proizvoda	mjesečna poređenja			kvartalna poređenja		% struktura izvoza		
	I-06/ I-05	II-06/ II-05	III-06/III-05	I kv 06 / IV kv 05	I kv 06 / I kv 05	I kv 05	IV kv 05	I kv 06
energenti	-9%	-1%	22%	14%	3%	11.44%	7.69%	8.47%
anorganski kemijski proizv.	96%	56%	99%	22%	84%	5.37%	6.02%	7.12%
drvo	3%	37%	24%	-29%	21%	7.56%	9.66%	6.60%
željezo (gvožđe) i čelik	44%	52%	41%	16%	45%	11.01%	10.20%	11.48%
aluminij i proizv. od aluminija	32%	47%	33%	24%	37%	13.85%	11.35%	13.65%
mašine	49%	25%	23%	-4%	30%	14.56%	14.72%	13.66%
namještaj	155%	107%	124%	-3%	127%	4.95%	8.64%	8.08%
ostali proizvodi	46%	44%	28%	1%	38%	31.26%	31.73%	30.95%
ukupno izvoz	42%	39%	37%	3%	39%	100.00%	100.00%	100.00%

Tabela 2

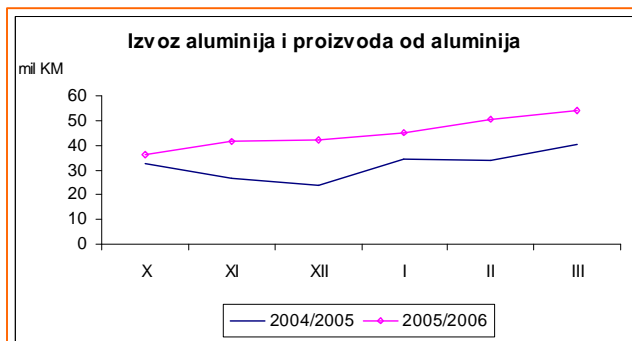
Grafikon 9

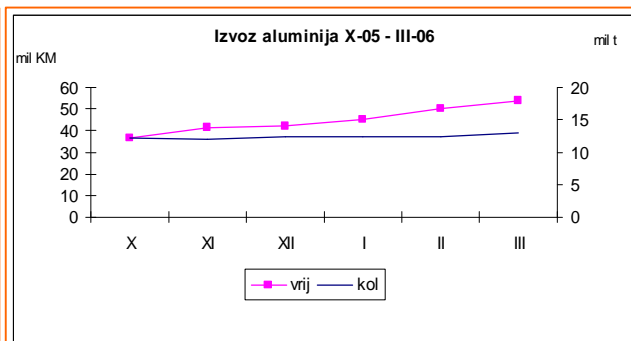
Grafikon 10

Kako se vidi iz grafikona 9 i 10 izvoz opreme, mašina, željeza i čelika prati šablonu iz prethodnog perioda posmatranja. Očekuje se da će se promijeniti i struktura izvoza tako da će se više izvoziti proizvodi više faze obrade i finalni proizvodi.

Izvoz aluminija i aluminijskih proizvoda ima najveće pojedinačno učešće u ukupnom izvozu i predstavlja glavni izvozni proizvod zemlje i šansu za dalji razvoj domaćih kapaciteta. U posljednjih šest mjeseci zabilježen je konstantan rast izvoza.

Grafikon 11

Grafikon 12

Međutim, ako se analizira odnos vrijednosti izvoza i izvezene količine može se zaključiti da je povećani izvoz rezultat rasta cijene glinice i aluminija na svjetskom tržištu a ne rezultat porasta izvezene količine, kako se vidi na grafikonu 12.

Ovo znači da postoji prostor za povećanje proizvodnje u postojećim kapacitetima ili čak instalaciju novih kapaciteta za preradu boksita i glinice u BiH jer postoji potražnja na svjetskom tržištu za aluminijem i aluminijskim proizvodima.

Zaključak

U prva tri mjeseca nakon uvođenja PDV-a mogu se uočiti sljedeća kretanja u odnosu na isti kvartal 2005.g.:

- došlo je do značajnog rasta izvoza za **39 %**
- uvoz uz nagli pad i postupan rast se zadržava na istom nivou
- deficit robne razmjene je manji za **25%**
- porasla je pokrivenost uvoza izvozom za **40%**

Ovi rezultati nam govore i sljedeće:

- potvrdila su se očekivanja da će se uvođenjem PDV-a smanjiti i usporiti rast uvoza, a da će se stimulirati izvoz;
- veliki porast pokrivenosti uvoza izvozom rezultat je naglog rasta izvoza i pada, a potom usporenog rasta uvoza;
- porast uvoza u martu neutralizirao je početne ohrabrujuće rezultate – ovakva kretanja potvrđuju visok stepen ovisnosti ekonomije BiH o uvozu usljed nerazvijenosti domaće proizvodnje;
- još je rano donositi zaključke o daljem kretanju uvoza – evidentno je da kompanije još uvijek troše zalihe koje su nagomilale u decembru 2006.g. Da li će se kompanije opredijeliti za novu politiku zaliha koja podrazumijeva zaokret prema domaćim dobavljačima ostaje pitanje na koje ćemo dobiti odgovor u narednom kvartalu. U sistemu PDV-a nabavka zaliha iz uvoza sa plaćanjem carinskih dažbina i PDV-a na granici finansijski je nepovoljnija, te za očekivati je da će uvođenje PDV-a dovesti do supstitucije uvoza sa domaćim proizvodima;
- nije dovoljno osloniti se samo na pozitivne efekte koji proizilaze iz sistema PDV-a kao takvog – potrebno je paralelno djelovati i drugim mjerama i instrumentima ekonomske politike u pravcu stimuliranja investicija i izvoza.

Mjesečni konsolidovani izvještaj januar – mart 2006. godine

pripremila: Aleksandra Regoje

	I	II	III	ukupno
Tekući Prihodi	218,1	360,4	384,9	963,4
<i>Porezni prihodi</i>	206,0	343,9	355,1	904,9
<i>Indirektni porezi</i>	190,7	322,6	323,6	836,9
<i>PDV</i>	57,3	212,7	203,7	473,7
PDV na uvoze	56,5	102,6	136,7	295,8
PDV obaveza prema PDV prijavama	0,8	100,7	75,9	177,4
PDV prema automatskom razrezu od stane UIO			0,1	0,1
PDV jednokratne uplate	0,1	9,4	2,1	11,6
ostalo			0,1	0,1
Povrat PDV			-11,2	-11,2
Carine	33,3	30,8	41,5	105,6
Porez na promet	25,0	10,6	4,4	40,0
uvozni akcizni proizvodi	7,8	0,2	0,0	8,0
domaći akcizni proizvodi	1,1	2,0	0,2	3,3
ostali proizvodi	9,4	4,1	2,3	15,8
na usluge	6,5	4,0	1,7	12,2
Akcize	62,8	56,9	63,1	182,8
uvozni pr.	50,5	45,7	48,4	144,6
u zemlji	12,3	11,2	14,7	38,2
Putarina	11,9	11,2	12,1	35,1
Ostalo	0,4	0,5	0,7	1,6
Ostali povrati			-1,9	-1,9
Transferi sa JR				
<i>Direktni porezi</i>	15,3	21,3	31,5	68,0
Porezi na dohodak i dobit	6,9	10,3	20,0	37,3
Ostali poreski prihodi	8,4	10,9	11,4	30,7
<i>Neporezni prihodi</i>	11,6	16,1	29,7	57,3
<i>Donacije/grantovi</i>	0,0	0,3	0,1	0,4
<i>Transferi viših nivoa</i>	0,5	0,1	0,1	0,7
Tekući Rashodi	204,3	297,8	219,3	721,4
<i>Tekući izdaci</i>	28,5	43,4	44,7	116,7
<i>Plaće i naknade</i>	25,8	37,4	38,1	101,3
Plaće	24,9	34,7	35,1	94,6
od čega: doprinosi	7,0	10,8	10,8	28,6
od čega: porezi na plate	1,6	1,9	2,0	5,5
Naknade	0,9	2,8	3,0	6,7
<i>Izdaci za materijal i usluge</i>	2,8	6,0	6,7	15,4
<i>Grantovi/Socijalni transferi/Subvencije</i>	37,5	10,3	51,3	99,1
Transferi domaćinstvima	32,5	3,6	45,1	81,2
Transferi organizacijama/institucijama	0,8	0,8	2,3	3,9
Subvencije	4,2	5,9	3,9	14,0
<i>Plaćanje kamate</i>	0,0	0,4	0,2	0,7
<i>Ostali izdaci/potrošnja/transferi</i>	0,8	1,8	1,4	4,0
<i>Transferi sa jedinstvenog računa UIO</i>	126,4	209,7	95,3	431,4
Budžet BiH	41,1	39,2	43,1	123,4
FBiH / kantoni, Direkcija za ceste	67,6	145,7	23,7	237,0
RS / gradovi, opštine, JP "Putevi RS"	13,1	15,6	18,7	47,4
Brčko Distrikt	4,5	9,3	9,8	23,6
<i>Amortizacija vanjskog duga</i>	8,0	27,4	21,8	57,2
<i>Transferi nižim nivoima</i>	3,1	4,8	4,5	12,4
Vladina štednja (1 - 2)	13,9	62,6	165,6	242,0
<i>Kapitalni primici</i>	23,9	6,5	1,2	31,6
<i>Kapitalni izdaci</i>	0,1	0,8	1,5	2,4
Vladin suficit/deficit (3+4-5)	37,6	68,3	165,3	271,2
od čega: Rezerve sa jedinstvenog računa UIO	16,2	31,6	20,6	68,4

Tabela 3. Mjesečni konsolidovani izvještaj januar-mart 2006. godine

Banja Luka: Bana Lazarevića, 78 000 Banja Luka, Tel/fax: +387 51 335 350, E-mail: dinka.antic@uino.gov.ba
Sarajevo: Đoke Mazalića 5, 71 000 Sarajevo, Tel:+387 33 279 546, Fax:+387 33 279 625, Web: www.oma.uino.gov.ba

Mjesečni konsolidovani izvještaj januar – mart 2006. godine

pripremila: Aleksandra Regoje

	I	II	III	ukupno
Tekući Prihodi	229,8	372,2	395,9	997,9
<i>Porezni prihodi</i>	208,2	346,1	357,3	911,5
<i>Indirektni porezi</i>	192,3	324,3	325,2	841,8
<i>PDV</i>	57,3	212,7	203,7	473,7
PDV na uvoze	56,5	102,6	136,7	295,8
PDV obaveza prema PDV prijavama	0,8	100,7	75,9	177,4
PDV prema automatskom razrezu od stane UIO			0,1	0,1
PDV jednokratne uplate	0,1	9,4	2,1	11,6
ostalo			0,1	0,1
Povrat PDV			-11,2	-11,2
Carine	33,3	30,8	41,5	105,6
Porez na promet	26,6	12,1	6,0	44,7
uvozni akcizni proizvodi	7,8	0,2	0,1	8,1
domaći akcizni proizvodi	1,1	2,0	0,2	3,3
ostali proizvodi	10,5	5,2	3,3	19,0
na usluge	7,0	4,4	2,2	13,5
ostalo	0,2	0,3	0,2	0,7
Akcize	62,8	56,9	63,1	182,8
uvozni pr.	50,5	45,7	48,4	144,6
u zemlji	12,3	11,2	14,7	38,2
Putarina	11,9	11,2	12,1	35,1
Ostalo	0,4	0,6	0,7	1,7
Ostali povrati			-1,9	-1,9
<i>Direktni porezi</i>	15,9	21,8	32,0	69,8
Porezi na dohodak i dobit	7,1	10,5	20,2	37,9
Ostali poreski prihodi	8,8	11,3	11,8	31,9
<i>Neporezni prihodi</i>	18,6	23,5	35,8	77,9
<i>Doprinosi fondova</i>	1,2	1,2	1,2	3,5
<i>Ostali prihodi</i>	1,0	0,9	1,2	3,1
<i>Donacije/grantovi</i>	0,4	0,4	0,4	1,1
<i>Transferi viših nivoa</i>	0,5	0,1	0,1	0,7
Tekući Rashodi	207,0	297,0	215,9	719,9
<i>Tekući izdaci</i>	74,8	89,5	92,6	256,9
<i>Plaće i naknade</i>	63,0	74,1	77,0	214,1
Plaće	56,2	64,9	67,5	188,5
Naknade	6,8	9,2	9,5	25,5
<i>Izdaci za materijal i usluge</i>	11,8	15,4	15,6	42,8
<i>Grantovi/Socijalni transferi/Subvencije</i>	39,2	11,9	52,9	104,0
Transferi domaćinstvima	33,8	4,7	46,3	84,8
Transferi organizacijama/institucijama	1,2	1,2	2,7	5,2
Subvencije	4,2	5,9	3,9	14,0
<i>Plaćanje kamate</i>	0,0	0,4	0,2	0,7
<i>Ostali izdaci/potrošnja/transfери</i>	1,1	1,8	1,4	4,3
<i>Transferi sa jedinstvenog računa UIO</i>	80,8	161,3	42,4	284,4
F BiH / kantoni, Direkcija za ceste	67,6	145,7	23,7	237,0
RS / gradovi, opštine, JP "Putevi RS"	13,1	15,6	18,7	47,4
<i>Amortizacija vanjskog duga</i>	8,0	27,4	21,8	57,2
<i>Transferi nižim nivoima</i>	3,1	4,8	4,5	12,4
Vladina štednja (1 - 2)	22,8	75,1	180,0	278,0
<i>Kapitalni primici</i>	23,9	6,5	1,2	31,6
<i>Kapitalni izdaci</i>	1,3	1,0	1,8	4,1
Vladin suficit/deficit (3+4-5)	45,3	80,7	179,4	305,5
od čega: Rezerve sa jedinstvenog računa UIO	16,2	31,6	20,6	68,4

Tabela 4. Mjesečni konsolidovani izvještaj januar-mart 2006. godine

Banja Luka: Bana Lazarevića, 78 000 Banja Luka, Tel/fax: +387 51 335 350, E-mail: dinka.antic@uino.gov.ba
Sarajevo: Đoke Mazalića 5, 71 000 Sarajevo, Tel:+387 33 279 546, Fax:+387 33 279 625, Web: www.oma.uino.gov.ba

Napomene uz tabelu 3:

1. Konsolidovani izvještaj uključuje:
 - prihode od indirektnih poreza koje prikuplja Uprava za indirektno oporezivanje na Jedinštveni račun,
 - transfere sa Jedinštvenog računa UIO za servisiranje vanjskog duga,
 - transfere sa Jedinštvenog računa UIO za finansiranje Brčko Distrikta, kantona, općina i Direkcija za puteve,
 - prihode budžeta Bosne i Hercegovine sa Jedinštvenog računa UIO,
 - prihode i rashode budžeta Federacije BiH,
 - prihode i rashode budžeta Republike Srpske.
2. Podaci o prihodima i rashodima Federacije BiH i Republike Srpske nisu u potpunosti usklađeni zbog primjene različitih računovodstvenih metoda.

Napomene uz tabelu 4:

1. Konsolidovani izvještaj uključuje:
 - prihode od indirektnih poreza koje prikuplja Uprava za indirektno oporezivanje na Jedinštveni račun,
 - transfere sa Jedinštvenog računa UIO za servisiranje vanjskog duga,
 - transfere sa Jedinštvenog računa UIO za finansiranje Brčko Distrikta, kantona, općina i Direkcija za puteve,
 - prihode i rashode budžeta Bosne i Hercegovine,
 - prihode i rashode budžeta Brčko Distrikta,
 - prihode i rashode budžeta Federacije BiH,
 - prihode i rashode budžeta Republike Srpske.
2. Kada budu dostupni podaci iz Federacije BiH objaviće se kompletna tabela koja će uključiti i:
 - prihode entiteta koji se prikupljaju na račune trezora entiteta
 - transfere nižim nivoima vlasti (kantonima, općinama, direkcijama za puteve i dr.), koji se doznaju na niže razine sukladno entitetskim propisima, uključujući i transfere sa Jedinštvenog računa UNO i transfere ostalih prihoda prikupljenih na nivou entiteta.
3. Podaci o prihodima i rashodima Federacije BiH i Republike Srpske nisu u potpunosti usklađeni zbog primjene različitih računovodstvenih metoda

Konsolidacija budžeta kantona i općina

(pripremio: Ognjen Đukić, makroekonomista u Odjeljenju)

Zeničko-dobojski kanton je prvi kanton u BiH sa čije teritorije su sve opštine, uključujući i sam kanton, dostavile podatke Odjeljenju za makroekonomsku analizu o izvršenju budžeta za prva dva mjeseca 2006. godine. U skladu sa tim, Odjeljenje u ovom broju Biltena objavljuje konsolidovani budžet Zeničko-dobojskog kantona (Tabela 5).

Da bi se izvršila pravilna konsolidacija budžeta dva nivoa uprave, u ovom slučaju kantona i opština, neophodno je netirati međubudžetske transakcije, tj. umanjiti konsolidovani izvještaj za iznos ovih transakcija. Na primjer, ako je u januaru mjesecu došlo do transakcije od strane kantona prema jednoj od opština, onda je potrebno konsolidovani budžet umanjiti za iznos tog transfera, tj. netirati ovaj rashod kantona sa korespondentnim prihodom opštine. U protivnom dolazi do duplog računanja jer se ista sredstva po dva puta računaju kao prihod i kao rashod.

Ovo kao direktnu posljedicu ima uvećavanje konsolidovanog budžeta što može voditi do pogrešnih zaključaka o veličini određenog nivoa uprave, njegovoj efikasnosti i učešću u ukupnom konsolidovanom budžetu BiH.

Neophodne dodatne informacije od kantona

Iz gore navedenih razloga je važno identifikovati transakcije između različitih budžetskih jedinica, tj. transakcije iz jednog budžeta u drugi. Na kantonalno-opštinskom nivou, najčešći smjer ovih transakcija je od kantona prema opštinama, na primjer u vidu različitih grantova. Često iz samih izvještaja nije moguće razlučiti transfere prema opštinama od ostalih transfera. Na primjer, u slučaju Zeničko-dobojskog kantona, rashodovna stavka "Grantovi pojedincima" u sebi sadrži i grantove usmjerene kroz opštinske budžete. Da bi se uradila pravilna konsolidacija potrebno je znati koji je iznos Grantova pojedincima bio usmjeren kroz opštine a koji je išao direktno pojedincima. **Zbog toga, Odjeljenje za makroekonomsku analizu će u narednom periodu zahtijevati od svih kantona da uz redovne mjesečne izvještaje dostavljaju dodatne informacije u kojima se preciziraju svi transferi prema opštinama. Važno je istaći da je dostavljanje ovih informacija od interesa za same kantone jer se ispravnom konsolidacijom dolazi do prave slike o strukturi i veličini konsolidovanog budžeta ovih nivoa vlasti i izbjegava duplo računanje koje uveličava njihov iznos.**

U slučaju nedostatka informacija pri konsolidaciji Zeničko-dobojskog kantona, Odjeljenje za makroekonomsku analizu je postupilo na sljedeći način:

1. Rashodovna stavka kantonalnog budžeta "Grantovi drugim nivoima vlade" netirana je sa prihodovnim stavkama opština "Grantovi od ostalih nivoa vlasti" i "Kapitalne potpore od ostalih nivoa vlasti".
2. Preostala razlika na stavkama opština "Grantovi od ostalih nivoa vlasti" i "Kapitalne potpore od ostalih nivoa vlasti" je netirana sa rashodovnom stavkom kantonalnog budžeta "Grantovi pojedincima".

	Kanton + opštine (konsolidovano)		Kanton		Opštine	
	jan	feb	jan	feb	jan	feb
Rashodi	13.133.050	14.947.502	11.068.475	11.472.752	2.527.256	3.802.610
Tekući izdaci	13.214.171	14.809.520	11.068.475	11.472.752	2.145.696	3.336.768
Plaće i naknade	7.403.051	8.089.536	6.800.225	7.003.939	602.826	1.085.597
Bruto plaće	6.220.699	6.705.645	5.805.325	5.888.642	415.374	817.003
od čega: Porezi na plaće	162.396	222.235	146.724	191.812	15.672	30.423
od čega: Doprinosi na teret zaposlenih	1.917.403	2.054.863	1.780.206	1.800.682	137.197	254.181
Naknade	1.182.352	1.383.891	994.900	1.115.297	187.452	268.594
Doprinosi poslodavca i ostali doprinosi	741.950	796.228	692.711	704.859	49.239	91.369
Izdaci za materijal i usluge	2.332.971	3.216.149	1.697.813	1.894.672	635.158	1.321.476
Tekući grantovi	2.024.060	2.328.034	1.810.579	1.869.283	676.161	786.612
od čega: Grantovi drugim nivoima vlade	32.908	72.146	227.332	354.217	32.908	72.146
od čega: Grantovi pojedincima	1.106.452	1.583.251	983.789	1.191.583	358.011	365.311
Kapitalni grantovi	173.542	195.840	0	0	173.542	195.840
Doznake nižim potrošačkim jedinicama	381.560	456.392	0	0	381.560	456.392
Prihodi	14.308.501	7.637.219	11.196.302	4.426.474	3.431.859	3.520.739
Prihodi od poreza	11.440.226	4.695.665	9.691.243	3.163.934	1.748.983	1.531.731
Porezi na dobit pojedinaca i preduzeća	597.651	578.673	473.197	246.868	124.453	331.805
Porezi na dobit pojedinaca	124.453	314.517	0	0	124.453	314.517
Porez na dobit preduzeća	473.197	246.868	473.197	246.868	0	0
Ostali porezi na dobit pojedinaca i preduzeća	0	0	0	0	0	0
Porezi na plaće i radnu snagu	1.644.457	297.266	1.326.188	0	318.268	297.266
Porez na imovinu	372.990	1.564.078	0	1.016.807	372.990	547.271
Domaći porezi na dobra i usluge (po propisima do 31.12.05)	7.355.274	2.148.140	6.519.294	1.839.071	835.980	309.069
Ostali porezi	40.830	66.700	0	22.262	40.830	44.438
Neporezni prihodi	2.843.245	2.865.344	1.505.059	1.211.583	1.338.186	1.653.761
Tekuće potpore (Grantovi)	16.500	76.150	0	50.957	336.160	335.187
od čega: Grantovi iz inostranstva	0	46.674	0	46.674	0	0
od čega: Grantovi od ostalih nivoa vlasti	0	4.283	0	4.283	319.660	309.994
Transferi sa Jedinstvenog računa (prihodi od ind. poreza)	1.437.555	40.808	1.372.563	38.926	64.992	1.882
Primici	11.845	547.292	5.000	0	149.866	565.159
Kapitalni primici	0	547.292	0	0	0	547.292
Kapitalni grantovi (potpore)	6.845	0	0	0	149.866	17.866
od čega: Kapitalne potpore iz inostranstva	6.845	0	0	0	6.845	0
od čega: Kapitalne potpore od ostalih nivoa vlasti	0	0	0	0	143.020	17.866
Primljene otplate danih zajmova i povrata učeš. u kapitalu	5.000	0	5.000	0	0	0
od čega: Primljene otplate od pozaj. drugim nivoima vlade	5.000	0	5.000	0	0	0
Izdaci	491.588	307.806	479.090	239.841	12.498	67.965
Izdaci za nabavku stalnih sredstava	466.307	295.308	466.307	239.841	0	55.467
Otplate dugova	25.281	12.498	12.783	0	12.498	12.498
od čega: Otplate dugova primljenih kroz Državu	0	0	0	0	0	0
od čega: Spoljne otplate	12.783	0	12.783	0	0	0

Tabela 5. Zeničko-dobojski kanton: konsolidacija budžeta kantona i opština

Iz aktivnosti Odjeljenja

13.-14. april 2006.g.

U svojoj oproštajnoj posjeti Bosni i Hercegovini g. Peter Doyle, šef Misije MMF-a za BiH, razgovarao je sa osobljem Odjeljenja o daljim aktivnostima na uspostavi i razvoju sistema mjesečnog izvještavanja svih nivoa uprave i problemima s kojima se Odjeljenje suočava u konkrentom radu sa općinama i kantonima, te o ostalim zadacima Odjeljenja, prvenstveno u vezi sa projekcijama prihoda od indirektnih poreza za ovu godinu i za naredni period. Osoblje Odjeljenja je imalo zadovoljstvo upoznati i novog šefa Misije MMF-a g. Dimitria Demekasa koji je najavio narednu posjetu BiH za juni 2006.g. kada će vlastima BiH uručiti preporuke MMF-a.

s lijeva: Ognjen Đukić, Peter Doyle, Dinka Antić, Dimitri Demekas, John Norregaard (rezydentni predstavnik MMF-a u BiH)

Obavijest općinama i kantonima:

Molimo one izvještajne jedinice koje to do sada nisu učinile da Odjeljenju dostave budžete za 2006.g. i izvršenja budžeta za 2005.g. Odjeljenje je dizajniralo komparativne izvještaje o mjesečnom izvršenju budžeta koji će biti dnevno ažurni i koji će biti dostupni na Internet stranici Odjeljenja www.oma.uino.gov.ba. Izvještaji se na zahtjev mogu slati i faksom.